

oordeeld, het verloop van den oud-Christelijken tijd te construeren. Zij waren de laatsten, die zo handelden. Na hen, en vergis ik me niet ook wel uit reactie tegen hen, komt de onbevooroordeeldheid al meer in ere. En het zijn eigenlijk alleen de Rooms Katholieken en de Gereformeerden geweest, die de onbevooroordeeldheid aan de kaak hebben gesteld en bewust bevooroordeeld hebben willen zijn ⁶⁾.

De fout van deze onbevooroordeeldheid komt vooral op één punt duidelijk aan den dag. Men wilde onbevooroordeeld tot de Schrift gaan, dat is haar voor den wetenschappelijken arbeid beschouwen als een gewoon boek ⁷⁾. Het is terstond te verstaan, dat wie aldus begint, nooit tot de slotsom kan komen, dat de Schrift geen gewoon boek is, dat zij is het Woord van God, dat is: deze onbevooroordeeldheid begint met het getuigenis der Schrift over zichzelf op zij te zetten ⁸⁾.

Maar ook op andere manier liep het met hen die onbevooroordeeld wilden wezen spaak. Men kon het niet zijn en men was het niet. Het is aan een kommentaar spoedig genoeg te merken, uit welken hoek hij komt. En men kan zonder moeite een bloemlezing geven van stukken uit allerlei Schriftverklaringen, waarin de bevooroordeeldheid duidelijk blijkt ⁹⁾.

De tijden zijn wel zeer veranderd. Reeds ongeveer twintig jaar geleden begonnen boeken en artikelen te verschijnen, waarin andere paden werden bewandeld ¹⁰⁾. Indien men al niet duidelijk liet uitkomen of zelfs uitsprak, dat men bij de exegese uitging van bepaalde vooroordelen, dan bleek toch uit alles, dat men niet schroomde ze te hebben en dat men zijn best niet deed om ze te verbergen. En het ging al verder op dezen weg. Bultmann heeft niet slechts zijn Glauben und Verstehen aan Heidegger opgedragen, doch hij onderstelt bij zijn exegese, dat de gedachten van Heidegger volkomen juist zijn. Ik wil niet zeggen, dat hij Jezus, of Johannes of wie verder het vierde evangelie of zijn kern moge hebben geschreven, of den laatsten redactor, tot Heideggeriaan maakt, maar hij vindt toch volle vrijmoedigheid om op den grondslag van Heideggers leer te verklaren. Bevooroordeeld is deze exegese in den vollen zin van het woord ¹¹⁾. Daarbij komt, dat het debat tussen de heren W. den Boer en M. Rozelaar wel leert, dat men de bevooroordeeldheid niet alleen theoretisch geoorloofd of onvermijdelijk acht, doch ook aanprijst ¹²⁾. Dit alles spreekt van andere dingen dan van de bevooroordeeldheid, gelijk die door Gereformeerde en Roomse exegeten wordt aanvaard.

Deze stand van zaken noopt ons tot een nieuw onderzoek naar de bevooroordeeldheid van de exegese. Hebben we vroeger beweerd, dat alle exegeten bevooroordeeld waren, zijn we er zelf rond voor uitge-